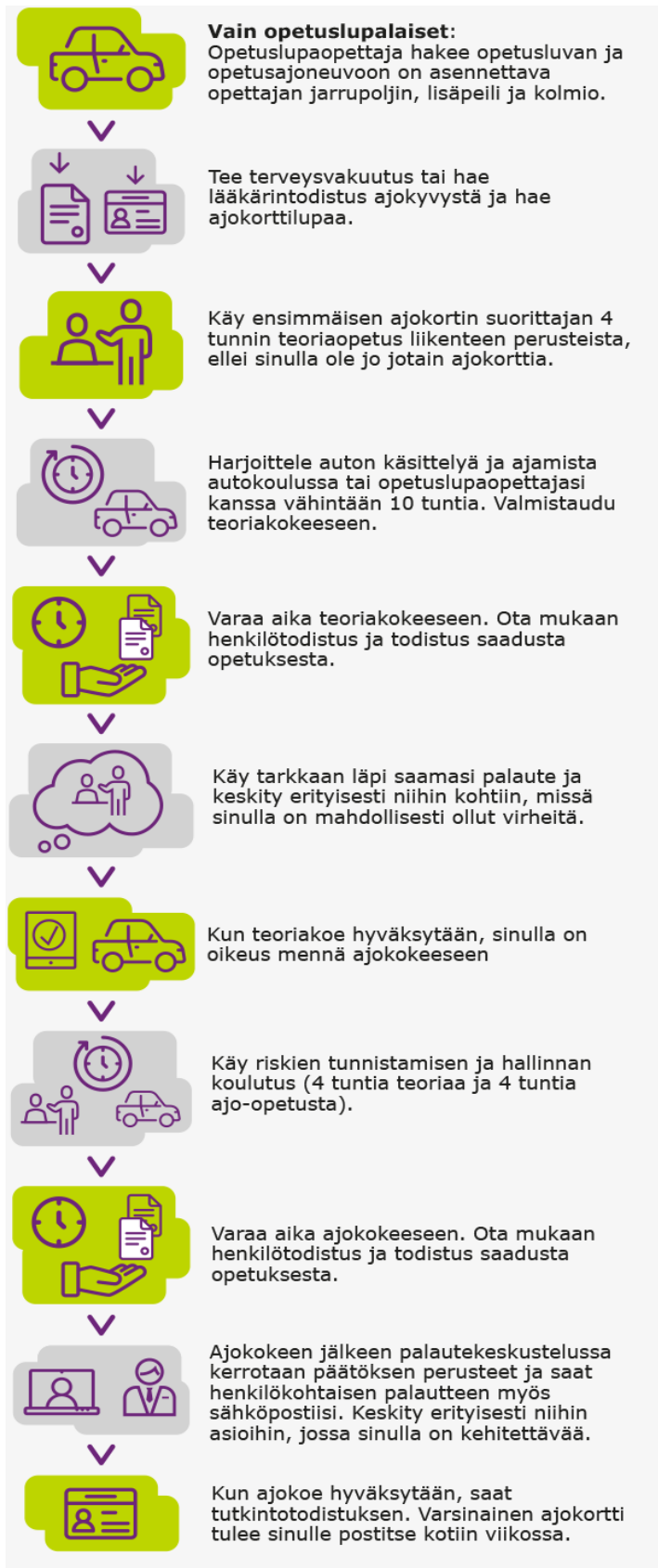

MITEN SAAN B-LUOKAN AJO-OIKEUDEN?

Oheisessa kuvassa näet, miten B-luokan ajo-oikeuden hankkiminen etenee opetusluvalla.

KULJETTAJAKOULUTUS JA OPETUSLUPA

Kuljettajakoulutus B-luokkaan on yksivaiheinen. Pakollinen koulutus sisältää EAS koulutuksen (mikäli kyseessä on ensimmäinen ajo-oikeus) sekä riskientunnistamiskoulutuksen (<https://ajokortti-info.fi/ajokortin-hankkiminen/ajokorttiopetuksen-tuntimaarat-ja-sisalto>). Nämä molemmat tulee saada joko autokoulussa ammattiopettajan kanssa tai muun liikenneturvallisuuden alan toimijan kanssa, jonka Trafi on hyväksynyt koulutuksen antajaksi. Näiden lisäksi on pakollinen 10 h ajokoulutus. Tämän koulutuksen voit antaa opetusluvalla.

OPETUSLUPAOPETTAJAN ROOLI

Opetuslupaopettajan rooli on entistä merkittävämpi. Pakolliset tuntimäärät ovat vain suuntaa antavia. Ajamisen opettelu on yksilöllistä, ja kuljettajaksi oppimiseen tarvitaan vaihteleva määrä harjoitusta. Kyse ei ole vain ajokokeen läpäisystä.

Kyse on koko ajouran jatkuvasta oppimisesta ja omasta ja muiden turvallisuudesta liikenteessä eli vastuullisen kuljettajan roolin omaksumisesta.

Ajokokeen tehtävänä on mitata sitä, oletko valmis liikenteeseen **itsenäisenä** kuljettajana. Ajokokeen kokonaiskesto B-luokassa on 60 minuuttia ja ajankäyttö on joustavaa tuon ajan sisällä, kuitenkin niin, että liikenteessä ajetaan vähintään 45 minuuttia. Ajokokeessa mitataan kykyäsi ajaa joustavasti ja turvallisesti eri nopeus- ja liikennetiheysalueilla sekä arvioidaan sitä, miten hyvin tunnistat liikenteen riskejä ja miten omalla toiminnallasi edistät liikenteen turvallisuutta.

Ajotaidon ABC:ssä on kuvattu ne osaamisalueet, joiden hallintaa mitataan myös ajokokeessa. Perehtykää niihin tämän oppaan avulla. Pyri runsaaseen käytännön harjoitteluun ohjaajanasi toimivan opetuslupaopettajan kanssa. Mitä pidemmän aikaa ajatte yhdessä ja mitä enemmän ajokilometrejä sinulla on takanasi ja etenkin vaihtelevista ympäristöistä, sitä paremmin menestyt ajokokeessa ja sitä turvallisempia ovat jo ensimmäiset kuukautesi ajoneuvon kuljettajana.

Muistattehan, että voitte aloittaa ajoharjoittelun opetusluvalla heti kun EAS koulutus (<https://ajokortti-info.fi/ajokortin-hankkiminen/ajokorttiopetuksen-tuntimaarat-ja-sisalto>) on käyty, olet täyttänyt 16 vuotta ja opettajalle on myönnetty opetuslupa.

MITEN OHJAAN OMAA OPPIMISTANI JA MITEN OHJAAN OPPILASTA ABC:N OPPIMISEEN?

KOKONAISTAVOITE

Kokonaistavoitteena on tuottaa vastuullisia kuljettajia liikenteeseen. Oppiminen ei pääty ajokokeeseen vaan kuljettajana toimiminen vaatii jatkuvaa oppimista ja tietojen ja taitojen ylläpitämistä (uudet liikennemerkit, liikennesäännöt, uusi teknologia) sekä sen tiedostamista, että kaikki muutokset elämässäsi heijastuvat ajamiseen (elämäntilanne, väsymys, stressi, kiire, perhe, ikääntyminen) niin hyvässä kuin pahassa.

Hyvä ajoneuvon käsittelijä ei aina ole hyvä kuljettaja.

Uudella kuljettajalla on erityisiä haasteita ensimmäisten kuukausien aikana, sillä tutkimusten mukaan ensimmäinen puoli vuotta ajo-oikeuden saamisen jälkeen on riskialteinta aikaa kuljettajan uralla. Tämä johtuu suurelta osin ajokokemuksen puutteesta, mutta myös monista muista asioista kuten elämänvaiheesta, elämäntilanteesta, aivojen kehitymisestä jne. Voitte lukea niistä lisää täältä <https://ajokortti-info.fi/ajokortin-hankkiminen/uuden-kuljettajan-riskiosaaminen>.

Hyvä kuljettaja on turvallinen kuljettaja.

Mitä enemmän uusi kuljettaja saa mahdollisuuksia harjoitella ohjauksessa sekä ajallisesti että kilometreillä mitattuna sitä enemmän pienennätte alkuajan onnettomuusriskiä, kun itsenäinen ajaminen alkaa. Monet toiminnot ajamisessa vaativat runsaasti harjoittelua, jotta ne eivät veisi liikaa kapasiteettia varsinaisesti tärkeimmältä osalta ajamista eli oikea-aikaisten havaintojen tekemiseltä, riskien tunnistamiselta ja tilanteiden ennakoinnilta. Tällaisia toimintoja ovat nimenomaan ajoneuvon käsittelyyn ja hallintaan liittyvät osaamiset. Riittävän sujuvana toimintana se muodostaa perustan, joka mahdollistaa monimutkaisempien taitojen omaksumisen.

Kannattaa muistaa, että liikenne vaatii tiedon nopeaa soveltamista sekä useiden samanaikaisten taitojen käyttöä sekä aina kokonaistilanteen hahmottamista ja mahdollisen piilevän riskin ymmärtämistä - koko ajan.

UUDEKSI KULJETTAJAKSI

Olette suuren muutoksen edessä – oppilaana haluat oppia ajoneuvon kuljettajaksi ja olla osa liikennejärjestelmää ja opettajana sinulla on ohjattavana uusi vastuullinen kuljettaja liikenteeseen. Miten aloitatte yhteisen taipaleen?

Tässä oppaassa on tarkoitus kuvata lyhyesti,

- miten eri sisältöjä ja aiheita kannattaisi käsitellä opetuksessa
- miten olisi hyvä edetä oppimisessa ja oppimaan ohjaamisessa sekä
- millä tavalla voitte arvioida, onko opetukselle asetetut tavoitteet saavutettu.

Oppimisen ohjaaminen tulisi tapahtua niin, että rohkaistaan oppilasta miettimään ja arvioimaan omaa ajosuoritusta, näkemään tilanteet muiden osallisten näkökulmasta sekä miettimään miten toimia yhteistyössä muiden tienkäyttäjien kanssa. Tarkoituksena on ymmärtää oman toimintatavan seuraukset. Tällä tavalla **oppilas tiedostaa sosiaalisena kuljettajana toimimisen merkityksen liikenneturvallisuudelle.**

OPETUS- JA OPPIMISMENETELMÄT - ITSEARVIOINTI JA REFLEKTOINTI OPPIMISEN LÄHTÖKOHTANA

Arvioimalla itse omaa osaamistasi joudut pohtimaan mitkä asiat ovat sinulle selkeitä ja mitkä asiat tai toiminnot ovat vielä vaikeita tai haasteellisia ja joudut vielä harjoittelemaan niitä.

Itsearviointi ja reflektointi liittyvät toisiinsa, mutta ovat eri toimintoja. Ne lisäävät tietoisuutta omista kyvyistä ja käyttäytymisestä. Kun oppilas tiedostaa oman ajamisensa vahvuudet ja heikkoudet, ehkäisee se samalla liiallisen itsevarmuuden muodostumista, mikä taas on merkittävä riskitekijä nuorella kuljettajalla (<https://ajokortti-info.fi/ajokortin-hankkiminen/uuden-kuljettajan-riskiosaaminen>). Näiden periaatteiden kautta on mahdollista saada kokonais käsitys vastuullisuudesta liikenteessä. Kuljettajana olet aina vastuussa ajoneuvosta, omasta ja matkustajien turvallisuudesta sekä omasta toiminnastasi liikenteessä.

Omalla toiminnallasi voit edistää muiden tienkäyttäjien turvallisuutta ja turvallisuuden kokemista sekä edistää liikenteen sujumista ja joustavuutta tai päinvastoin. Vastuu on sinun!

Itsearviointissa oppija itse havainnoi omaa ajosuoritustaan ja käyttäytymistään ja arvioi sitä miten hyvin hän suoriutui. Hänen tulee kysyä itseltään mitä ja miten hän toimi tai ei toiminut.

Otetaan esimerkki autojonossa ajamisesta. Ajosuorituksen jälkeen oppilas ja opettaja keskustelevat suorituksesta. **Oppilas arvioi**, että hän ehkä ajoi liian lähellä edellä ajavaa ajoneuvoa. **Opettaja** on samaa mieltä.

Reflektoinnissa hänen tulee harkita sitä, miksi hän ajoi niin lähellä toista ajoneuvoa, mistä tämä johtui?

- Oliko syynä, ettei hän ymmärtänyt vaaraa?
- Johtuiko se ajoneuvon nopeuden ja etäisyyden hallinnan puutteesta?
- Ajatteleeko hän pystyvänsä reagoimaan niin nopeasti, että törmäystä ei tapahdu, vaikka toinen kuljettaja äkkinäisesti jarruttaisikin?
- Eikö hän tiedä/hahmota/ymmärrä auton pysähtymismatkaa kyseisessä nopeudessa?
- Eikö hän kenties huomannut koko asiaa?
- Oliko hän mietteissään tai tunnekuohun vallassa vai niin jännittynyt, ettei siksi huomannut asiaa ja reagoinut omaan toimintaansa?

Toisin sanoen oliko kyse tiedon puutteesta, taidon puutteesta, ymmärtämättömydestä, asenteesta ja oman tilan hallinnasta vai kenties useammasta syystä yhdessä. Eikö oppilas tunnista riskiä tilanteessa?

OPETUKSEN SUUNNITTELU JA RISKIEN TUNNISTAMINEN

Opetuksen suunnittelussa ja toteutuksessa kannattaa noudattaa tiettyjä periaatteita.

Suunnitelkaa aina yhdessä mikä on seuraavan harjoituksen tavoite. Mitä osaamista halutaan kehittää. Asettakaa tavoite yhdessä.

Mitä tavoitteen asettamisella tarkoitetaan? Se on ajatus/mielikuva siitä, miltä suorituksen tulee näyttää, kun se on riittävän hyvä eli hyväksyttävällä tasolla.

Voiko oppimista tapahtua ilman tavoitetta? Voi, mutta ilman tavoitetta, oppiminen ja oppimaan ohjaaminen ovat kuin kulkisi säkkipimeässä ilman taskulappua. Johonkin suuntaan pitäisi mennä, mutta missä se suunta on. Tavoitteen asettaminen antaa suuntaviivan mihin mennä. On helpompi lähteä liikkeelle, kun tietää mitä tavoitellaan. Tämä mahdollistaa myös **mittaamisen eli sen arvioimisen onko oppimista tapahtunut ja onko se oikean suuntaista.**

Tavoitteet kannattaa paloitella pienempiin osiin ja suunnitella harjoittelu aina tavoitteen mukaisesti huomioiden oppilaan osaamisen tason. Ajoympäristöt ja -olosuhteet tulee olla sellaiset, jotka sopivat oppijan kunkin hetkiseen osaamistasoon. Tällaisessa ympäristössä oppija pystyy harjoittelemaan jo osaamansa taitoa/taitoja ja samalla saa uutta haastetta. Hyvä sääntö on yksinkertaisesta monimutkaisempaan. Samoin rauhallisesta liikennetiheydestä vilkkaampaan osaamisen kehittyessä.

On hyvä sanoa ääneen mikä on harjoituksen tavoite, jotta oppilas tietää mitä häneltä odotetaan. Opettaja voi tämän jälkeen kertoa sanallisesti mitä harjoituksessa pitää tehdä ja miksi se on tärkeää tehdä niin. Voitte yhdessä keskustella mitä harjoituksessa tulisi tarkkailla, mitä seurauksia voisi olla siitä, jos et toimi kuten olette yhdessä todenneet tilanteen vaativan.

Oppilaan on hyvä ymmärtää aina oman toiminnan seuraukset – kohdistuvat ne sitten ajoneuville, itselle tai muille osallisille.

Hyvä lähtökohta on, että opettaja ensin näyttää käytännössä mitä oppilaan tulisi tehdä ja samalla kommentoi omaa toimintaansa. Kommentoiva ajaminen on hyvä keino ymmärtää mitä tehdään ja miksi näin tehdään. Siinä puhutaan ääneen se, mikä yleensä tapahtuu ”pään sisällä” eli aivoissa tapahtuva toiminnan ohjaus. Tämän jälkeen oppilas suorittaa harjoituksen kommentoiden itse samalla mitä on tekemässä. Opettaja pääsee näin oppilaan ”pään sisälle” ja voi korjata mahdolliset virheelliset käsitykset tai virheellisen ajattelutavan. Harjoittelua jatketaan niin kauan, kunnes oppilas suoriutuu siitä kohtuullisen hyvin.

Kommentoiva ajaminen auttaa oppilasta muodostamaan kuvan siitä, miten joku toiminto tehdään. Tällaiset mielikuvat ovat tehokkaita oppimisen ohjaamisessa ja nopeuttavat oppimista. Menetelmän avulla oppilas pystyy kehittämään ymmärrystään ja käyttäytymistään tavoitteen suuntaisesti.

Ajoharjoittelun tulisi tapahtua mahdollisimman vaihtelevissa ja vaativissa olosuhteissa sisältäen eri tie-, nopeus-, liikenne- ja sääolosuhteita. Tällaiset olosuhteet asettavat oppijalle haasteita päätöksenteon eri tasoille, riskien tunnistamiselle ja ymmärtämiselle sekä antavat hyvän lähtökohdan kokemusten vaihdolle ja reflektoinnille.

Opettaja ja oppilas molemmat havainnoivat aina suoritusta. Opettaja kyselee oppilaalta ja aktivoi oppilasta miettimään omaa suoritustaan, arvioimaan itseään tietoisesti. Opettaja saa keskustelun kautta tietoa siitä, miten, milloin, miksi ja missä oppilas tekee päätöksiä toiminnan suhteen. Oppilas arvioi fyysistä suoritustaan ja oppii refleктоimaan omaa osaamisen tasoa, käyttäytymistään ja asennettaan ajamiseen.

Tavoitteena olisi, että oppilas ymmärtää heti ensi hetkestä lähtien erilaisten riskien olemassaolon liikenteessä. Hän oppii havainnoimaan mahdollisia vaaratilanteita, mahdollisuutta riskin syntymiseen, ennakoimaan mihin tilanne voisi johtaa, lukemaan muiden osallisten käyttäytymistä ja aikomuksia ja tieolosuhteita ja miettimään miten voisi omalla toiminnallaan ehkäistä riskin toteutumista. Hänen tulee ymmärtää oma roolinsa osana liikenteen turvallisuutta. Tämä ymmärrys ei tapahdu itsestään vaan siihen tarvitaan opetuskeskustelua. **Tarkoituksena on, että oppilas itse pyrkii määrittelemään mikä on toivottu käyttäytyminen liikenteessä ja miksi.**

Oppilaalle tulee muodostua realistinen kuva omista vahvuuksista ja heikkouksista. On ensisijaisen tärkeää, että oppilas ymmärtää, että liikenteen riskit eivät synny vain ulkoisista olosuhteista ja toisten kuljettajien ja liikenteessä liikkujien toiminnasta. **Suurimmat alkuajan riskit syntyvät nimenomaan uudesta kuljettajasta itsestä ja hänen toiminnastaan.** (<https://ajokortti-info.fi/ajokortin-hankkiminen/uuden-kuljettajan-riskiosaaminen>)

Liikenne on sosiaalista toimintaa, jossa on useita osanottajia ja olosuhteita, jotka vaikuttavat riskin syntymiseen. Siksi on tärkeää, että ymmärrät oman vastuusi ja osaat suhtautua kriittisesti omiin kykyihisi ja käyttäytymiseen kuljettajana. Tämä näkökulma kannattaa pitää mukana aina harjoittelussa.

AJOTAIDON ABC

Ajotaidon ABC:ssä on kuvattu kuljettajalle kuuluvat perustaidot ja osaamisalueet, jotka ovat välttämättömiä hallita, jotta olisit turvallinen kuljettaja. Kokonaisosaaminen sisältää tiedon, taidon, ymmärtämisen, asenteet ja käyttäytymisen. Keskeinen osa kokonaisosaamista on riskien tunnistaminen ja niiden ehkäiseminen ja välttäminen.

Käydään läpi lyhyesti mitä nämä asiat tarkoittavat.

Yleisesti puhutaan **ajotaidosta**. Taidoilla tarkoitetaan kykyjä, joita tarvitaan, jotta pystyisi ajamaan riittävän hyvin ja turvallisesti. Yleensä nämä hankitaan opetuksen, harjoittelun ja kokemuksen kautta kuten kytkimen ja vaihteiden käyttö, nopeuden säätely, havainnointi, ennakointi jne.

Tieto ja ymmärtäminen liittyvät läheisesti yhteen. Tietoa on kaikki faktatieto kuten liikennesäännöt, liikennemerkit, mutta myös käsitteet kuten taloudellinen ja ympäristöä huomioiva ajaminen, totuudet ja periaatteet, kuten jarrutusmatkat ja pysähtymismatkat eri nopeuksissa ja eri pidoilla, kitka, keskipakovoima jne. Tiedon ymmärtäminen tarkoittaa sitä, että osaa liittää sen oikeaan asiayhteyteen, kykenee soveltamaan sitä käytäntöön ja tulkitsemaan sitä, suhteuttamaan sen kokonaisuuteen, näkemään sen muusta kuin omasta perspektiivistä ja tiedostamaan omat rajoitukset asian suhteen.

Asenteet ja käyttäytyminen. Asenteet heijastuvat siinä, miten käyttäydymme liikenteessä tai miten suhtaudumme asioihin liikenteessä. Ne näkyvät omaksumassamme lähestymistavassa tai toimintatavassa eri liikenteen tilanteissa, siinä omaammeko turvallisen ja vastuullisen asenteen liikenteessä.

Itsearviointissa henkilö kerää tietoa omasta ajamisestaan, arvioi suorituksensa laatua ja päättää miten parantaa suoritustaan.

Reflektio on prosessi, jossa henkilö peilaa ja kriittisesti arvioi aiempaa toimintaansa ja tapahtumia, joihin on ollut osallinen tai päätöksä, joita hän on tehnyt ja siihen johtaneita syitä. Reflektointi avaa uusia näkökulmia omaan toimintaan ja siinä käydään läpi myös kokemuksen herättämiä tunteita.

Riskien tunnistamisen ja välttäminen tarkoittaa kykyä havaita ja ymmärtää mahdollisten vaarallisten tie- ja liikenneolosuhteiden sekä omasta itsestä syntyvien riskien olemassaolo, kyetä arvioimaan niiden toteutumisen todennäköisyys sekä valitsemaan oikea toimintatapa, jolla vältetään näiden riskien toteutuminen ja ehkäistään mahdollisen onnettomuuden synty. Pelkistetyksi voidaan puhua kyvystä lukea ja ennakoita tulevia tapahtumia liikenteessä.

Itsestä syntyvien ns. sisäisten riskien ehkäiseminen on oman toiminnan hallintaa. Kannattaa muistaa se, että 98 % todennäköisyydellä liikenneonnettomuuksien aiheuttaja on ihminen itse. Niin kauan kuin ihminen ohjaa ajoneuvoja, on pääasiallinen onnettomuuden aiheuttaja ihminen. On hyvin harvinaista, että ajoneuvon tekninen vika aiheuttaisi onnettomuuden yksinään. Ihminen voi vedota liukkaaseen keliin tai huonoon näkyvyyteen, mutta ihminen päättää ajotavastaan ja sen muokkaamisesta keliin ja olosuhteisiin sopivaksi. **Vastuullisuuteen kuuluu se, että ei ulkoista virhettä ulkopuolisen syyksi vaan ymmärtää omien päätöstensä ja tekojensa seuraukset.** Vain siten voi kehittyä kuljettajana.

SISÄLLÖT

ABC sisällöt on rakennettu niin, että ensin on kaikille yhteiset perustiedot, jotka jokaisen tulee tietää, tuntee ja hallita. Tärkeää on tässä yhteydessä muistaa, että luotettavan, oikeellisen tiedon etsiminen ja löytäminen, on keskeistä oppimisen kannalta. Trafín ajokortti-info.fi sivustolta löydät linkkejä materiaalintuottajien sivuille (<https://ajokortti-info.fi/ajotaidon-yllapito/oppimateriaalin-ja-opetuksen-tarjoajia>). Materiaalintuottajat itse vastaavat aineistonsa oikeellisuudesta.

Yhteisten perustietojen jälkeen käydään neljä osaamisaluetta läpi, jotka muodostavat vastuullisen kuljettajan kokonaisosaamisen. Nämä neljä osaamisaluetta ovat samat, joiden hallintaa mitataan myös ajokokeessa. Jokaisen osa-alueen kohdalla on avattu hieman aihealueen merkitystä ja annettu käytännön esimerkkejä ja vinkkejä siitä, miten edetä opetuksessa.

TAVOITTEIDEN SAAVUTTAMINEN

Jokaiseen osa-alueen alussa on aina ensin kokonaistavoite, jossa määritellään tavoitetila. Osa-alueen sisältöaiheille on annettu omat tavoitekuvaukset. Jokaisen osa-alueen yhteyteen on annettu muutama esimerkki itsearviointista, tiedon, taidon ja ymmärtämisen suhteen sekä esimerkkejä reflektoinnista. Kannattaa muistaa, että nämä ovat vain esimerkkejä, koska varsinaiset itsearviointit ja reflektointit

pohjautuvat todellisiin tapahtumiin ajoharjoittelussa ja tapahtuvat välittömästi harjoittelun jälkeen keskustelussa sinun ja ohjaajasi välillä.

KULJETTAJAN YLEISET PERUSTIEDOT

Tiedät ajoneuvon haltijalle kuuluvat velvollisuudet ja vastuut. Olet myös selvillä siitä, mitä ajoneuvon ajokuntoisuus ja ajokelpoisuus tarkoittavat ja mikä niiden merkitys on liikenneturvallisuudelle. Lisäksi kuljettajan pitää hallita liikennesäännöt ja liikennemerkit. Niiden tuntemus ja noudattaminen luovat pohjan liikenteen sujuvuudelle, ennakoinnille ja liikenneturvallisuudelle.

Aihe	Kuljettajana
Ajoneuvon vakuutus	Olet selvillä erilaisista vakuutusturvista. Ymmärrät pakollisen liikenevakuutuksen, vapaaehtoisen ajoneuvovakuutuksen eli kaskon ja muiden erityyppisten vakuutuksien merkityksen.
Ajoneuvon vero	Tiedät ajoneuvoveron olevan pakollinen ja ymmärrät veron noudattamatta jättämisen seuraukset.
Ajoneuvon katsastus	Ymmärrät katsastuksen tarkoituksen, toteutustavan ja vastuusi siinä sekä katsastamatta jättämisen seuraukset.
Ajoneuvon tekniikka	Tiedät ajoneuvon eri voimanlähteet ja niiden vaikutukset ympäristölle. Tunnet ajoneuvon avustavat järjestelmät ja automaation ja niiden merkityksen ajamiselle.
Ajoneuvon rekisteröinti	Tiedät, että ajoneuvon rekisteröiminen on pakollista ja tunnet rekisteröintiin liittyvät velvollisuudet. Ymmärrät, että rekisteröimättömän ajoneuvon käyttämisestä tulee seurauksia.
Ajoneuvon huolto	Tunnet ajoneuvon perushuoltoon kuuluvat toimenpiteet ja ymmärrät niiden merkityksen turvallisuudelle. Olet lisäksi selvillä määräaikaishuollon tarkoituksesta.
Hätätilanne	Tiedät miten toimia hätätilanteessa.
Liikenteen ohjaus, liikennesäännöt ja liikennemerkit	Tunnet liikennesäännöt ja liikennemerkit sekä ymmärrät niiden noudattamisen merkityksen liikenneturvallisuudelle.
Liikenneympäristö	Tunnistat eri tietyyppit, risteystyyppit, eri liikenneympäristöt sekä tiedostat olevasi osa liikennejärjestelmää ja tiedät oman vastuusi järjestelmän turvallisuuden edistäjänä.

Esimerkkejä tiedon, ymmärtämisen ja taitojen arviointiin:

Mitä seuraamuksia on sillä, jos et huolehdi ajoneuvoveron maksamisesta?

Mikä ajoneuvon voimanlähteistä on ympäristöystävällisin?

Mitä tarkoittaa ympäristöystävällinen ajoneuvo? Mitä etuja siitä voisi olla sinulle?

Mikä on ensimmäinen asia mitä sinun tulee tehdä, kun saavut ensimmäisenä onnettomuuspaikalle?

Mistä löydät voimassa olevat liikennemerkit?

Tiedätkö lisäkilpien merkityksen?

Miksi vapaaehtoinen ajoneuvovakuutus on hyvä olla?

Miten liikennesäännöt ja liikennemerkkit edistävät liikenneturvallisuutta?

Miksi moottoritietä on usein kutsuttu turvallisimmaksi tiettyypiksi?

Miksi kiertoliittymä on turvallisempi kuin eriarvoinen risteys?

Esimerkkejä itsearviointiin ja reflektointiin:

Minkä arvelet olevan sinulle vaikeampaa taajama-ajon vai moottoritieajon? Miksi?

Oletko koskaan ollut mukana liikenneonnettomuudessa tai tullut paikalle, kun onnettomuus on sattunut?

Miltä se tuntui? Miten toimit? Olisitko voinut toimia toisin?

Osaatko tehdä perushuoltotoimenpiteet autolle? Mitä asioita sinun tulisi vielä harjoitella?

Mitä avustavaa järjestelmää pidät parhaimpana turvallisuuden kannalta ja miksi?

AJONEUVON KÄSITTELY JA HALLINTA

Kuljettajana olet vastuussa paitsi omasta turvallisuudestasi, myös matkustajien ja muiden liikenteessä kulkevien turvallisuudesta. Tunnet ajoneuvon hallintalaitteet ja turvalaitteet. Hallitset ajoneuvosi suunnan ja nopeuden sekä tiedät sen vaatiman tilantarpeen. Ymmärrät ajoneuvon käsittelyyn ja hallintaan liittyvät riskit ja oman vastuusi siinä. Tunnet taloudellisen ja ympäristöä huomioivan ajoneuvon käytön ja ajotavan.

Aihe	Kuljettajana
Hallintalaitteet	Tunnet, tiedät ja ymmärrät ohjauspyörän, kytkimen, kaasun, jarrun, käsijarrun, vaihteiden, suuntavilkkujen, hätävilkkujen, torven, ajovalojen toiminnan ja oikean käytön. Ymmärrät hallintalaitteiden merkityksen liikenneturvallisuudelle.
Ajoasento	Tiedät oikean ajoasennon, osaat tehdä riittävät säädöt oikean ajoasennon saamiseksi sekä ymmärrät oikean ajoasennon merkityksen ajamiselle.
Peilit, pääntuki, turvavyö, ovet	Osaat säätää peilien, turvavöiden ja pääntuen oikeaan asentoon ja ymmärrät niiden merkityksen liikenneturvallisuudelle. Varmistat ovien kiinnityksen ennen liikkeelle lähtöä. Ymmärrät näiden tekijöiden merkityksen niin kuljettajan kuin matkustajienkin turvallisuudelle.
Avustavat järjestelmät, automaatio ja muu teknologia (matkapuhelin, navigaattori)	Tiedät ja tunnet ajoneuvossa olevat avustavat järjestelmät ja niiden toimintatavat. Hyödynnät niitä ajamisessa oikein ja olet tietoinen teknologian käytön vaikutuksista huomiokyvylle sekä liikenneturvallisuudelle ajamisen aikana.
Renkaat	Tunnet eri rengastyypit ja niiden käyttötarkoituksen eri olosuhteissa. Tiedät renkaiden ja ilmanpaineiden merkityksen pidolle ja pysähtymismatkalle eri olosuhteissa. Ymmärrät kitkan ja keliolosuhteiden vaikutukset liikenneturvallisuudelle.
Tilantarve	Tiedät ja tunnet ajoneuvon koon, massan, mitat, ulottuvuudet ja sen, minkälaisen tilan ajoneuvo vaatii ahtaissa paikoissa ja käännoksissä.
Nopeus	Tiedät ja ymmärrät nopeusrajoitusten merkityksen liikenneturvallisuudelle ja nopeusrajoitusten noudattamatta jättämisen seuraukset. Osaat säätää nopeutta; normaali eteneminen, ryömittäminen, liikkeellelähtö. Tiedät nopeuden vaikutuksen jarrutus- ja pysähtymismatkoihin eri keliolosuhteissa ja eri tienpinnoilla. Ymmärrät oikean tilannenopeuden valinnan tärkeyden liikenneturvallisuudelle sekä liian suureen ajo- ja tilannenopeuteen liittyvät riskit.

Ajoneuvon käsittely ja hallinta muodostavat perustan ajamiselle. Kohtuullinen ajoneuvon käsittely- ja hallintataito vapauttaa kuljettajan kiinnittämään huomionsa muihin asioihin ajamisessa. Oppimisen alussa polkimien ja vaihteiden käyttö vie paljon huomiota ja energiaa ts. keskittymiskykyä kunnes nämä toiminnot automatisoituvat. Pian huomaat, että et joudu enää miettimään näitä toimintoja liikkeelle lähtiessä ja

vaihteita vaihtaessa katseesi ei enää hakeudu vaihdekeppiin vaan voit keskittyä itse ajamiseen eli liikenteen tarkkailuun ja ennakointiin.

Turvallisuuden kannalta on tärkeää, että kykenet kontrolloimaan ajoneuvon nopeutta ja valitsemaan kulloisiinkin olosuhteisiin ja ympäristöihin sopivan ajonopeuden. Lisäksi kykenet arvioimaan muiden ajoneuvojen nopeuden ja ajo-olosuhteet sekä säätämään nopeuttasi näihin sopivaksi joustavasti. Kykenet myös jarruttamaan ja pysäyttämään ajoneuvon eri nopeuksista eri olosuhteissa turvallisesti. Oikean tilannenopeuden merkitys on keskeistä. Lähestyessäsi risteysaluetta anna itsellesi aikaa havainnoida eli pudota ajonopeus sellaiseksi, että pystyt tekemään kattavia havaintoja ja auton nopeus ja suunta ovat koko ajan kontrollissasi. Älä anna auton viedä sinua. Muista, että mitä suurempi on nopeus sitä kapeammaksi käy näkökenttäsi ts. sitä kapeammalta alueelta silmä kykenee tekemään tarkkoja havaintoja.

Myös taloudellisen ja ympäristöä huomioivan ajotavan edellytyksenä on kohtuullinen ajoneuvon käsittely- ja hallinta. Ei riitä, että tiedät ja ymmärrät mitä taloudellinen ja ympäristöä huomioiva ajotapa tarkoittaa. Sinun tulee pystyä myös käyttämään ajoneuvon hallintalaitteita ajaessa niin, että vaikutukset ympäristöön ovat mahdollisimman pienet. Kykenet ajamaan turvallisesti, joustavasti ja sujuvasti niin, että vältät äkkinäisiä jarrutuksia ja kiihdytyksiä. Kykenet myös käyttämään vaihteita ja moottorijarrutusta tavalla, joka on polttoainetaloudellista. Tässä yhteydessä on hyvä miettiä ja huomioida myös, miten ajoneuvosi avustavat järjestelmät vaikuttavat mahdollisesti ajoneuvon polttoainekulutukseen ja ympäristöön. Lisätietoja saat autosi käyttöohjekirjasta ja valmistajan nettisivuilta.

Yleisesti kuljettajan tulee tietää oman ajoneuvon massa, mitat ja ulottuvuudet. Selkeämmin ajouran alussa tämä tulee vastaan, kun ajat ahtailla väylillä (vastaan tuleva liikenne, pysäköidyt ajoneuvot) tai liikut pysäköintialueilla.

Esimerkkejä tiedon, ymmärtämisen ja taitojen arviointiin

Miksi ajoonlähtötarkastus on tärkeä? Mitä siihen kuuluu?

Milloin on hyvä käyttää käsijarrua?

Onko sinulla hyvä ajoasento? Miksi sillä on merkitystä?

Mikä on autosi renkaiden kulutuspinnan syvyys? Mikä on laissa vaadittu minimi renkaiden kulutuspinnan syvyydelle? Miksi ja milloin renkaiden minimi kulutuspinna ei olisi turvallinen?

Näytä miten varmistat autosi renkaiden ilmanpaineen? Mikä merkitys on rengaspaineella turvallisuuteen? Milloin sinun kannattaisi erityisesti tarkastaa renkaiden ilmapaineet?

Mitä ABS tarkoittaa ja mitä hyötyä siitä on?

Miten väärällä vaihteiden käytöllä voi olla negatiivista vaikutusta ympäristöön?

Ovatko jotkin polttoaineet vähemmän haitallisia ympäristölle ja miksi?

Miksi on tärkeää varmistaa, että ovet ovat kiinni ennen liikkeelle lähtemistä ja että kaikilla on turvavyöt kiinni?

Esimerkkejä itsearviointiin ja reflektointiin:

Luuletko, että teit ajoonlähtötarkastuksen oikein? Entä jos sinulla olisi ollut matkustajia kyydissä?

Tuulilasi pinta höyrystyi, mistä se johtui ja miten saisit sen taas kirkkaaksi?

Tuntuuko sinusta, että auto "vie sinua"? Mistä se johtuu? Mitä voisit tehdä muuttaaksesi asian?

Miten omasta mielestäsi pystyit sopeuttamaan nopeuttasi liikenteen sujuvoittamiseksi?

Miten onnistuit ahtaalla kadulla ajamisessa? Koitko olosi hermostuneeksi, miksi?

Miksi risteyksessä jouduit käänöksessä vastaantulevan liikenteen puolelle?

Tuntuuko sinusta, että et ehdi nähdä kaikkea risteyksissä? Mistä se voisi johtua?

Miten selvisit omasta mielestäsi moottoritielle liittymisestä?

Miksi sinulla on vaikeuksia päästä moottoritielle tullessa ajokaistalle?

Onko autossa avustavia järjestelmiä? Mitä ne ovat? Missä tilanteissa ne voisivat olla hyödyllisiä? Oletko käyttänyt niitä? Miten osait käyttää niitä?

Miten sinä voisit muuttaa ajotapaasi ympäristöystävällisemmäksi? Mitä se vaatisi sinulta? Mitkä asiat ajamisessasi ovat ns. ympäristösyöppöjä eli ympäristölle haitallisia?

Mitä riskiä aiheuttavaa on toiminnassasi ajoneuvon käsittelyssä ja hallinnassa?

MUIDEN TIENKÄYTTÄJIEN, ERITYISESTI JALANKULKIJOIDEN JA PYÖRÄILIJÖIDEN HUOMIOINTI

Hallitset vuorovaikutuksen muiden tienkäyttäjien kanssa. Havainnoit muiden aikomukset ja otat muut tienkäyttäjät huomioon toimimalla joustavasti eri tilanteissa. Kiinnität erityistä huomioita vaaralle alttiisiin jalankulkijoihin ja pyöräilijöihin. Lisäksi toimit yleisesti turvallisuutta edistävästi.

Aihe	Kuljettajana
Jalankulkijat ja pyöräilijät	Huomioit jalankulkijoiden ja pyöräilijöiden aikomukset suojaamalla ja risteyksiä lähestyessä. Pystyt varautumaan yllätyksellisyyteen erityisryhmien kuten lasten ja iäkkäiden kohdalla.
Muu ajoneuvoliikenne: mopot, moottoripyörät, mopoautot, raskas liikenne, raitiovaunuliikenne	Tunnistat eri ajoneuvoliikenteen ryhmät ja niiden erityispiirteet. Osaat huomioida näiden erityispiirteiden vaikutuksen liikenteen rytmiin ja liikenteen sujuvuuteen. Osaat toimia vuorovaikutuksessa eri ryhmien kanssa.
Havainnointi ja peilien käyttö	Ymmärrät aktiivisen ja oikea-aikaisen havainnoinnin merkityksen turvalliselle vuorovaikutukselle liikenteessä kaikissa tilanteissa. Olet tietoinen tapahtumista edessä, sivuilla ja takana. Tiedostat ja huomioit tarkasti katvealueet sekä tunnistat välittömät ja mahdolliset vaaranpaikat.
Merkinannot	Tiedät eri tavat kommunikointiin muiden tienkäyttäjien kanssa ja ymmärrät oikea-aikaisten ja turvallisten merkinantojen merkityksen eri liikennetilanteissa erityisesti jalankulkijoiden ja pyöräilijöiden kanssa.
Etäisyys	Kykenet huomioimaan muut tienkäyttäjät antamalla riittävän tilan kohtaamis- ja ohitustilanteessa. Pidät turvallisen etäisyyden kaikissa tilanteissa, myös nopeutta alennettaessa sekä moottoritielle liityttäessä, että poistuessa. Osaat käyttää valoja oikein kaikissa tilanteissa sekä kykenet ottamaan kontrollin hätätilanteessa avustavilta järjestelmiltä.
Väistämissäännöt	Noudatat väistämissääntöjä ja ymmärrät niiden noudattamisen merkityksen liikenneturvallisuudelle. Osaat osoittaa väistämisen hidastamalla nopeutta ja tarvittaessa pysähtymällä. Kykenet joustamaan omista oikeuksista tarpeen mukaan.
Liikenneympäristön vaikutus	Tiedostat, että eri liikenneympäristöt sisältävät riskejä ja edellyttävät erilaista havainnointia ja vuorovaikutusta muiden toimijoiden kanssa.

Liikenne on sosiaalista toimintaa. Olemme osa liikennejärjestelmää, jossa on monia erilaisia toimijoita. Liikenne vaatii yhteisiä sääntöjä, joita tulee noudattaa. Säännöt mahdollistavat eri toimijoiden yhtäaikaisen turvallisen liikenteeseen osallistumisen.

Sitä turvallisempaa liikenne on meille kaikille, mitä paremmin huomioimme toisemme liikenteessä. Eri osanottajaryhmät ovat erilaisessa asemassa liikenteessä. Toiset ovat haavoittuvaisempia kuin toiset kuten kävelijät ja pyöräilijät versus ajoneuvoliikenne. Toisaalta taas mopon kuljettajat ovat vaaralle alttiimpia kuin henkilöauton kuljettajat. Raskaan ajoneuvoliikenteen kuljettajien taas pitää huomioida oman ajoneuvon massan vaikutus muiden turvallisuuteen liikenteessä ja muiden ajoneuvojen tulee huomioida raskaan ajoneuvon erityispiirteet kuten sen vaatima tila käänöksissä tai sen henkilöautoa pidempi pysähtymismatka äkkijarrutuksessa. Huomioimalla muiden toimijaryhmien erityispiirteet omassa ajamisessa edistämme turvallisuutta ja toimimme vastuullisesti.

Muiden tienkäyttäjien huomioinnin edellytyksenä on aktiivinen havainnointi, jossa jokainen tiedostaa erityistä huomiota vaativat olosuhteet ja ympäristöt. Nämä ovat juuri ne eniten riskiä sisältävät paikat. Näitä ovat paikat, joissa näkyvyys voi olla heikko johtuen ympäristöstä tai paikat, joissa on esimerkiksi paljon jalankulkijoita tai pyöräilijöitä tai lapsia liikenteessä. Luonnonolosuhteista johtuvat riskiä lisäävät tekijöitä ovat sumu, pimeä, sade, lumi, liukkaus ja voimakas auringonpaiste. Myös ajoneuvon fyysiset rajoitteet voivat lisätä riskiä, kuten ajoneuvon kulmatolppa, joka peittää näkyvyyden tai ajoneuvon korkeus, jolloin kuljettaja ei kykene näkemään suoraan edessä alhaalla olevaa kulkijaa.

Moottoripyörien havaitseminen muun liikenteen seassa saattaa olla vaikeaa. Monesti ne jäävät toisen ajoneuvon taakse näkymättömiin, mikä tekee niihin varautumisesta entistä haasteellisempaa. Keväällä ja kesällä pyri tarkkailemaan ympäristöä erityisen huolellisesti risteyksissä ja käänöksissä. Moottoripyörä jää helposti näkymättömiin myös auton kuolleeseen kulmaan. Monet autoilijat ovat kertoneet onnettomuuden jälkeen, etteivät he havainneet moottoripyörää lainkaan.

Esimerkkejä tiedon, ymmärtämisen ja taitojen arviointiin:

Milloin käyttäisit hätävilkkuja?

Mitä valoja käytät hämärällä taajamaliikenteessä?

Mitä valoja käytät moottoritiellä pimeään aikaan?

Miten ilmaiset toiselle osallistujalle liikenteessä, että joustat omista oikeuksista?

Mitä erilaisia vaatimuksia kaupunkiympäristö asettaa sinulle ajoneuvon kuljettajana kuin maantie?

Mikä on pysähtymismatkasi, kun aloitat jarruttamisen 60 km/h:sta?

Miten liukkaus vaikuttaa tähän?

Miten suolaus vaikuttaa renkaiden pitoon?

Mitä tarkoittaa ns. poikkeuskäänös? Milloin olet oikeutettu tekemään sen?

Esimerkkejä itsearviointiin ja reflektointiin:

Oliko toimintasi kiertoliittymässä oikea? Jos ei niin mistä se johtui?

Miten omasta mielestäsi onnistuit risteysajossa?

Olisitko voinut joissakin kohdissa huomioida paremmin muun liikenteen? Missä ja minkä? Miksi et tehnyt niin?

Miten omasta mielestäsi hoidit suojatietilanteet? Mitä olisit voinut parantaa?

Miksi et havainnut suojatielle astuvaa henkilöä?

Miten huomioit erityisesti lapset jalankulkijoina? Onko sinulla siinä parannettavaa? Millä tavalla?

Missä tilanteissa on erityisen tärkeää harkita milloin antaa jalankulkijalle merkin lähteä ylittämään suojatietä? Onko harjoittelussa tullut tällainen tilanne kohdallesi? Miten hoidit sen?

Oletko aiheuttanut itse vaaratilanteen jalankulkijalle? Millainen tilanne on ollut? Miksi?

Onko sinua yllättänyt pyöräilijä liikenteessä? Minkälainen tilanne on ollut? Mistä se johtui?

Miksi ajoneuvosi hätäjarrutus kytkeytyi päälle? Mitä teit siinä tilanteessa? Miltä se tuntui silloin ja jälkeenpäin?

Miten omasta mielestäsi huomioit raskaan liikenteen ajaessasi? Mitä olisit voinut tehdä toisin?

Oletko koskaan ajanut ajoneuvon jäljessä, joka ei käytä vilkkua, vaikka kääntyy? Mitä teit silloin? Miten toisin olisit voinut toimia?

Takana tuleva auto soitti juuri torvea sinulle. Mitä syitä sille olisi voinut olla? Miten olisit voinut välttää sen?

Ohitit mopon liikenteessä. Toimitko omasta mielestäsi oikein? Miten olisit voinut vielä paremmin ottaa mopon erityispiirteet huomioon?

Ajat yhdistelmäajoneuvon takana ja edessä on mäki, miten sinun tulisi huomioida?

Mitä riskiä aiheuttavaa on toiminnassasi jalankulkijoita ja pyöräilijöitä kohtaan?

Mitä riskiä aiheuttavaa on toiminnassasi raskasta liikennettä kohtaan? Mistä se johtuu? Mitä voisit tehdä sille?

Mitä riskiä aiheuttavaa on toiminnassasi mopoilijoita ja moottoripyöräilijöitä kohtaan? Mistä se johtuu? Mitä voisit tehdä sille?

Mitä riskejä liittyy sinusta taajaman/kaupungin bussiliikenteeseen autoilijan näkökulmasta? Miten voisit parantaa toimintaasi?

LIKENNETILANTEIDEN ENNAKOINTI JA HALLINTA

Tiedostat, että liikenne on järjestelmä, jossa on monia osanottajia ja olosuhteita, jotka vaikuttavat riskin syntymiseen. Ymmärrät oman vastuusi liikenteen turvallisuudelle. Havainnoit aktiivisesti liikenteen tapahtumia ja muiden tienkäyttäjien aikomuksia. Säätelet ajonopeuttasi niin, että sinulle jää aikaa havaita ja tunnistaa mahdolliset vaaratekijät ja valita oikea toimintatapa. Ennakoimalla liikennetilanteita kykenet edistämään liikenteen sujuvuutta ja vähentämään ympäristöön vaikuttavia haittoja.

Aihe	Kuljettajana
Liikennesäännöt ja liikennemerkit	Hallitset liikennemerkit, liikennesäännöt, noudatat niitä ja ymmärrät niiden noudattamisen merkityksen ennakoitavuudelle liikenteessä.
Ajolinjat	Hallitset oikeat ajolinjat risteyksissä ja kaistalla ajossa. Ymmärrät ajolinjan merkityksen turvallisuudelle ja ajamisen ennakoitavuudelle. Tunnet ajolinjoihin sisältyvät riskit ja mahdollisten vaaratilanteiden syntymisen.
Ryhmittäminen	Hallitset oikean ryhmittymisen risteyksissä sekä ymmärrät ryhmittymisen merkityksen turvallisuudelle ja ajamisen ennakoitavuudelle.
Nopeus	Hallitset ajoneuvon nopeuden säätelyn. Tiedät nopeuden vaikutukset pysähtymismatkaan eri keliolosuhteissa ja tienpinnoilla ja ymmärrät nopeuden säätelyn merkityksen ennakoinnille ja ennakoitavuudelle.
Havainnointi	Kykenet havainnoimaan liikenteessä mahdollisimman pitkälle eteenpäin, ymmärrät jatkuvan aktiivisen havainnoinnin merkityksen ennakoinnille, riskien tunnistamiselle ja vaaran välttämiseksi. Kykenet erottamaan ennakoinnille merkitykselliset merkit, merkinannot ja muut signaalit.
Etäisyys	Hallitset riittävän turvamarginaalin ja sen merkityksen ennakoinnissa sekä keli- ja muiden erityisolosuhteiden vaikutuksen turvamarginaaliin. Osaat varautua muiden virheisiin sekä mahdollisiin automatiikan virhetilanteisiin.
Liikenneympäristö, erityisolosuhteet	Kykenet tunnistamaan kuhunkin liikenneympäristöön (kaupunki, taajama, maantie, moottoritie) ja olosuhteisiin (pimeä, liukas, sumu, sade, lumi) liittyvät erityiset riskit ja ennakoimaan vaaranpaikat sekä varautumaan muiden toimijoiden mahdollisiin virheisiin.

Mieti mitä ennakointi tarkoittaa? Sen voisi vapaasti kääntää varautumisella tulevaan, nähdä etukäteen mitä on tapahtumassa. Englanniksi foresee tai anticipate. Ennakoinnissa luetaan edessä olevaa tilannetta ja ennustetaan sen kehittymistä eli mitä tapahtuu mahdollisesti seuraavaksi. Miten tilannetta sitten luetaan? Lähtökohdiana on liikenneympäristön hahmottaminen kuten esim. edessä olevan risteyksen luonne (eriarvoinen risteys, tasa-arvoinen risteys) ja liikennesäännöt sekä oletus, että jokainen toimii niiden mukaisesti omassa roolissaan. Ympäristön lukeminen on sitä helpompaa mitä enemmän on ajoharjoittelua

takana, koska olemme jo muodostaneet kokemuksen kautta kuvan siitä esimerkiksi miltä eri risteystyypit näyttävät sekä mikä ajojärjestys on niissä oikea.

Eri merkinannoista ja vihjeistä pystymme havaintojemme kautta luomaan odotuksen/mielikuvan toisten toimijoiden aikomuksista. Ajolinja kertoo siitä, onko ajoneuvo jatkamassa suoraan vai aikomassa kääntyä risteyksestä. Myös nopeuden vähentäminen kertoo aikomuksesta, samoin vilkun käyttö tai käyttämättä jättäminen.

Toisten aikomusten lukeminen ei yksin riitä vaan muiden toimijoiden pitäisi pystyä lukemaan myös sinun aikomuksiasi. Mieti annatko selkeitä viestejä aikomuksistasi ja toimitko oikea-aikaisesti? Mitä paremmin pystyt lukemaan muiden aikomuksia ja muut sinun, sitä sujuvampaa ja turvallisempaa liikenne on.

Aina kuitenkin kaikki ei mene kuten olet ennakoanut, vaan aina tulee yllätyksiä. Näihin yllätyksiin sinun tulee olla varautunut. Toisten toimijoiden merkkien ja aikomusten epäselvyys tulisi olla sinulle hälytysmerkki, vihje siitä, että sinun tulee varautua siihen, että joku tai jotkut toimijat eivät ehkä toimi odotusten mukaisesti. Tämä on riskien tunnistamista.

Kaikki tekevät virheitä syystä tai toisesta. Pitämällä riittävä etäisyyttä muihin ajoneuvoihin, aktiivisella havainnoinnilla sekä sopeuttamalla toimintaasi kuhunkin ajotilanteeseen sellaiseksi, että edistät sillä turvallisuutta, toimit ennakoivasti.

Liikennesääntöjen noudattaminen luo ennakoitavuutta, mutta oikeuksista joustaminen tarvittaessa edistää turvallisuutta ja mahdollistaa liikenteen sujuvuuden ja ympäristöä huomioivan ajotavan.

Esimerkkejä tiedon, ymmärtämisen ja taitojen arviointiin:

Mitä tarkoittaa kuollut kulma? Mikä merkitys sillä on?

Mikä on ns. turvallisuusmarginaali? Miten se määritellään? Miten pystyt arvioimaan sen riittävyttä ajaessasi?

Mitä sinun tulee huomioida risteyksessä, kun oikealta tulee yhdistelmäajoneuvo, joka kääntyy tulosuuntaasi eli vasemmalle?

Miten toimit, jos joudut ohittamaan yhdistelmäajoneuvon mutkaisella kantatiellä?

Miten toimit, kun edessäsi ajaa maatalousajoneuvo eli traktori, jossa on erityisen leveä hinattava työkone?

Näet kauempana vastaantulevan lumiauran. Miten toimit?

Esimerkkejä itsearviointiin ja reflektointiin:

Sinut ohitettiin liikenteessä. Miten toimit joustavasti ja ennakoivasti tilanteessa?

Oliko ajolinjasi oikea, kun lähestyit risteystä kääntyäksesi oikealle? Sisältyikö siihen mitään riskiä? Mitä?

Näet lapsia edessäpäin jalkakäytävällä skeittailemassa, mitä teet? Oletko toiminut näin?

Edessäsi ajava auto vaihtelee nopeuttaa jatkuvasti, välillä nopeus laskee ja nousee huomattavasti, mistä luulet tämän johtuvan? Mitä teet itse tällaisessa tilanteessa?

Edessä kulkevan autossa on vilkku päällä oikealla, mutta nopeus ei ole vähentynyt. Mitä luulet kuljettavan aikovan tehdä? Mitä teet?

Mitä riskiä aiheuttavaa on toiminnassasi liikennetilanteiden hallinnassa? Mistä se johtuu? Mitä voisit tehdä sille?

Ajat taajamanopeutta ja edessä olevat liikennevalot ovat olleet vihreällä jo pitkään, miten toimit?

OMAN TOIMINNAN HALLINTA

Tunnistat omasta osaamisestasi, omasta itsestäsi ja sosiaalisesta ympäristöstäsi syntyvät riskit ja kykenet hallitsemaan näitä riskejä siten, että pystyt toimimaan rauhallisesti ja keskittymään oikeaan toimintatapaan ajotehtävässä ja kykenet toimimaan vastuullisesti kuljettajana.

Aihe	Kuljettajana
Ajotaito, ajokokemus	Suhtaudut kriittisesti omaan ajotaitoosi ja tunnistat omat heikkoutesi ja vahvuutesi kuljettajana eri olosuhteissa. Ymmärrät, että vähäinen ajokokemus lisää riskejä.
Ajaminen, tavoitteet	Olet tietoinen matkan suunnittelun vaikutuksista ajamisen riskeihin. Tiedät, miten huomioida matkan tarpeellisuus, reitinvalinta, tarvittavan matka-ajan arviointi ja ajosuunnitelma, vuorokaudenaika, sääolosuhteet ja matkustajat.
Väsymys, huumaavat aineet	Olet tietoinen siitä, miten väsymys lisää riskejä. Tiedät, että päihteet, kuten alkoholi ja huumeet, lisäävät merkittävästi onnettomuusriskiä vaikuttamalla fysiologisten muutosten lisäksi asenteisiin ajamista ja omia taitojasi kohtaan. Olet tietoinen siitä, että lääkkeillä ja eri lääkkeiden yhteiskäytöllä on vaikutusta vireystasoosi ja ajokykyysi. Tunnistat itsestäsi tai muista henkilöistä näissä tilanteissa syntyvät paineet ja pystyt hallitsemaan niitä.
Tunnetilat	Olet tietoinen siitä miten voimakkaat tunnetilat vaikuttavat itseesi, ja miten hallita näitä tuntemuksia, jotta ne eivät lisää riskejä ajotilanteessa.
Ajamisen motiivit, sosiaalinen ympäristö	Tunnistat omasta itsestäsi sekä sosiaalisesta ympäristöstä syntyvät riskit, kuten ryhmäpaineen, kilpailunhalun, yllyttämisen ja voimakkaan elämyshakuisuuden ja tiedät, miten hallita niitä.
Automaatio, avustavat järjestelmät ja muu teknologia	Olet tietoinen siitä, miten avustavat järjestelmät ja muu teknologia voivat vaikuttaa kuljettajan asenteeseen ja viedä kuljettajan huomion ajamisessa. Tiedät tämän vaikutukset liikenneturvallisuudelle. Olet tietoinen siitä, että avustavat järjestelmät ja automaatiikka ovat kuljettajan toimintaa tukevia apuvälineitä, mutta kuljettajalla on vastuu toiminnasta.

Tämä on tärkein turvallisuuteen vaikuttava osa-alue ja myös vaikein. Miksiköhän? Mikä on onnettomuuksien pääasiallinen syy? Ihminen. Lähes kaikki liikenneonnettomuudet ovat lähtöisin ihmisen toiminnasta. Taustalla on hyvin usein puutteellinen havainnointi tai tilanteeseen tai olosuhteisiin nähden liian suuri ajonopeus. Miksi havainnointi on ollut puutteellista tai ajonopeus on ollut liian suuri? Taustalla on puutteet oman toiminnan hallinnasta.

Itsestä lähtevät riskit ovat merkittävin riskitekijä liikenteessä. Tietyt näistä ovat vielä tyypillisimpiä nuorelle kuljettajalle, toiset taas ehkä keski-ikäiselle ja jotkut iäkkäälle kuljettajalle. On tärkeää, että **tiedostat**

näiden olemassaolon, tunnista nämä riskitekijät ja pyrit kontrolloimaan niiden vaikutusta itseesi ja ajamiseesi.

Muista, että ihminen on psyko-fyysis-sosiaalinen kokonaisuus. Kaikki vaikuttaa kaikkeen. Tunne –elämän myrskyt, väsymys, huumaavat aineet, sosiaalinen ympäristö, perhe-, työ- ja taloushuolet kaikki vaikuttavat ajamiseemme. Ne vaikuttavat siihen, mitä pidämme tärkeänä ja arvokkaana ja mitä valintoja teemme toimintamme suhteen ja ne voivat viedä huomiomme ja keskittymiskykymme liikenteessä. Tunnekuohuissa ei tulisi lähteä ajamaan, vaikka monet sanovatkin ajamisen rauhoittavan mieltä. Usein tähän liittyy myös aggressiivista ajoa ja ylinopeutta, mikä tekee siitä entistä vaarallisempaa.

Kannattaa huomioida myös, että teknologia voi viedä huomion ajamiseltamme. Osa näistä on esimerkiksi ajoneuvossa olevia ajamista helpottavia avustavia järjestelmiä ja osa meidän itse autoon mukana tuomiamme kuten älypuhelimet tai ajamista tallentavat kamerat kojelaudalla. Avustavien järjestelmien tarkoitus on ollut lisätä turvallisuutta ajamiseen. Ne kytkeytyvät päälle, kun kuljettajan toiminta ei riitä eli emme reagoi riittävän ajoissa tai oikealla tavalla. Tällaisia ovat ajon vakautusjärjestelmä, kaistavahti, hätäjarrutus jne. Sinun tulee tutustua ajoneuvossasi oleviin järjestelmiin ja siihen millaisia signaaleja ne lähettävät, jotta tunnista ne, kun ne kytkeytyvät päälle ja osaat suhtautua niihin oikein. Sen sijaan puhelimet ja kamerat ym. lisälaitteet saattavat olla turvallisuutta vaarantavia, jos niitä käyttää ajon aikana.

Ajamisen opettelun alussa aivomme kuormittuvat ja tunnemme väsymystä ja asiat tuntuvat vaikeilta. Tämä johtuu siitä, että kyseessä on täysin uusi asia, jota opettelemme. Pikkuhiljaa yksinkertaisemmat fyysiset toiminnot (kytkimen, kaasun, jarrun, vaihteiden käyttö) ja näiden toimintojen ohjaus automatisoituvat ja kuormittuminen tältä osin vähenee, vapautuu kapasiteettia muuhun ajamisen toimintaan kuten havainnointiin, havaintojen tulkitsemiseen, päättelyyn, - ennakkointiin.

Kannattaa muistaa, että ihmisellä on fysiologisesti rajallinen tiedonkäsittelykapasiteetti. Pystymme jakamaan huomiomme vain tiettyyn määrään ärsykeitä. Ärsykeillä tarkoitetaan kaikkea mitä näemme, kuulemme ja aistimme. Liikenteessä joudumme keskittämään kaiken huomiomme ympärillämme tapahtuvaan toimintaan, joka on alati muuttuvaa. Tämän tiedon vastaanottaminen, käsitteleminen ja tulkitseminen aivoissa vie pääosin kulloinkin käytössä olevan kapasiteettiimme. Huomion jakaminen muuhun kuin tähän esim. puhelimeen aiheuttaa varaa ja lisää olennaisesti riskiä onnettomuuden syntyyn.

Kun opettelet ajamaan keskity siihen mitä olet tekemässä. Älä mieti sitä, oletko tukkona liikenteessä tai, että muut hermostuvat sinuun siellä. Tee harjoitukset huolella opettajasi kanssa ja harjoittele mahdollisimman paljon. Jokainen meistä on ollut vasta-alkaja ja kaikki kehitymme kuljettajina. Opettele alusta lähtien oikea toimintatapa ja toista se aina samoin, jolloin siitä tulee rutiinia eli vakiintunut toimintatapa esim. ajoonlähtötarkastus, oikea-aikainen ryhmittäminen, turvallinen kaistanvaihto jne. Pikkuhiljaa stressi vähenee ja ajaminen helpottuu. Arvosta osaamistasi oikealla tavalla.

Muista liikenne ei ole oikea paikka hakea jännitystä. Jännitystä elämääsi voit saada harrastuksilla, jotka sopivat sinulle ja koettelevat taitojasi ja hermojasi kuten kiipeily, laskuvarjohyppääminen, surffaus, miekkailu, tietokonepelit jne.

Olet myös oikeudellisesti ja taloudellisesti vastuussa, mikäli aiheutat toiminnallasi onnettomuuden.

Vastuullisuus liikenteessä tarkoittaa oikeiden valintojen tekemistä kuljettajana, lähteäkö ajamaan vai ei, oikean ajotavan valintaa, omasta ja muiden turvallisuudesta mukaan lukien matkustajien turvallisuudesta huolehtimista.

Tunnista ulkoiset ja sisäiset riskit, valitse sellainen toimintatapa, joka minimoi riskin itsesi ja muiden kohdalta tai estää vaarallisen tilanteen syntymisen.

Esimerkkejä tiedon, ymmärtämisen ja taitojen arviointiin:

Mitä lääkkeitä sinun ei tulisi käyttää, kun ajat autoa?

Miten tunnistat väsymisen merkit itsessäsi? Miten se vaikuttaa ajamiseesi?

Mitä mahdollisia seurauksia sillä voisi olla, jos et suunnittele matkaasi?

Miten suhtautuisit matkustajiin autossasi, jotka keskustelevat kiihkeästi ja häiritsevät sinua?

Mitä jos joku haluaa soittaa kovaa musiikkia ja koet sen häiritsevän sinua, mitä teet?

Esimerkkejä itsearviointiin ja reflektointiin:

Jännitkö ajamista? Miten se vaikuttaa sinuun? Mitä voisit tehdä asialle?

Miltä pimeällä ajaminen tuntuu? Jännitkö sitä? Mitä voisit tehdä asialle?

Miksi navigaattorin säätöä ei tule tehdä auton liikkeessä ollessa?

Miksi nopeakin vilkaisu puhelimen viestien tarkistamiseen ajon aikana on vaarallista?

Huomaatko ajavasi kovempaa vauhtia kuin ehkä olisi viisasta kaarteessa, koska luotat ajonvakautusjärjestelmään?

Koetko varmuutta jo autoa ajaessasi? Millä tavalla ja missä yhteydessä?

Oletko joskus huomannut, että olet ajanut jo jonkin matkaa, mutta et muista siitä mitään? Mistä tämä voisi johtua?

Miten reagoisit, jos joku ajaisi ihan kiinni perässäsi 80 km/h nopeusalueella?

Reagoitko mielestäsi oikein, kun takaa lähestyi ambulanssi hälytysajossa? Miten muuten olisit voinut toimia?

Joku soitti torvea takanasi, miten se vaikutti sinuun? Suututtiko, hermostuttiko? Miten toimit sen jälkeen?

Miten reagoit omasta mielestäsi toiseen ajoneuvon kuljettajaan, joka teki erehdyksen risteyksessä?

Miten reagoit omasta mielestäsi, kun jonkun auto sammuu risteykseen? Entä kun oma autosi sammuu risteykseen?

Lähtisitkö heti ajokokeen läpäistyäsi ”kännikuskiksi” kavereillesi lauantai illalta? Miksi se ei ehkä olisi viisasta? Mitä riskejä siihen sisältyy?

KÄYTÄNNÖN VINKKEJÄ

Autoon tutustuminen ja liikkeelle lähtö

Peruseriaatteena on yksinkertaisesta monimutkaiseen. Aloita ajoneuvoon tutustumisella. Tutustukaa ajoneuvon hallintalaitteisiin, mistä ne löytyvät ja mihin ne vaikuttavat, miten niitä käytetään, mitä eri merkkivalot tarkoittavat. Etsi tietoa auton käyttöohjekirjasta.

Mikäli autossa on ajoa avustavia järjestelmiä, käykää ne yhdessä läpi ja keskustelkaa niiden tarkoituksesta sekä siitä, milloin ne aktivoituvat ja millaisen signaalin ne lähettävät, jotta uusi kuljettaja osaa tunnistaa sen.

Opettele heti alusta lähtien oikeanlainen ajoonlähtötarkastus. Tee siitä rutiini ennen jokaista ajoon lähtöä.

Aloittakaa peruskäsittelyharjoituksilla rauhallisella paikalla kuten tyhjällä pysäköintialueella. Ensin harjoitellaan liikkeellelähtöä. Kaasun ja kytkimen käyttöä yhdessä. Sitten edetään ohjaamiseen. Tarkoituksena on saada tuntuma siitä, miten auto liikkuu ja käyttäytyy ohjaamisen seurauksena sekä saada käsitys auton ulottuvuuksista.

Varmista riittävän käsittelytaidon olemassaolo testaamalla esim. pujottelua pysäköintiruutujen väleillä tai käyttämällä kartioita esim. kahdeksikko on hyvä ennen kuin lähдете liikenteeseen.

Liikenteessä:

Aloittakaa ajamisen harjoittelu hiljaisina kellonaikoina ja rauhallisilla tie- ja katuosuuksilla ja lisätkää haastetta vähitellen. Muodostakaa pieniä harjoituskokonaisuuksia esimerkiksi tasa-arvoiset risteykset, joita käytte systemaattisesti läpi käytännön harjoituksissa ja keskustellen. Näin oppilaalle muodostuu selkeä kuva peruskokonaisuuksista.

Käyttäkää kommentoivaa ajamista. Aluksi voidaan käyttää opettajan mallinnusta siten, että opettaja itse kommentoi tekemisiään ja oppilas voi kysyä asioista. (kts. s. 4-5)

Keskustelkaa välittömästi ajotehtävän ja – harjoituksen jälkeen. Oppilas aloittaa itsearvioinnilla ja opettaja tukee tätä sopivilla kysymyksillä ja johdottaa häntä refleктоimaan toiminnan syitä, taustalla olevia motiiveita ja asenteita. Tämä lisää oppilaan itsetuntemusta sekä realistista käsitystä omasta osaamisestaan kuljettajana. Tällä varmistatte myös yhteisen ymmärryksen asioista.

Alussa valitaan helppoja reittejä ja tuttuja kohteita.

Oppilaan itsenäistä kuljettajana toimimista kannattaa vahvistaa alusta lähtien sopivan kokoisilla ja tasoisilla ajotehtävillä ja kannustavalla palautteella.

Ajamisen kesto kannattaa aluksi olla lyhyt ja pikkuhiljaa kun ajaminen sujuu, niin voidaan lisätä ajoaikaa. Kannattaa huomioida riittävät tauot ajon aikana, vaikka pysähtymällä pysäköintiin ja samalla voi suunnitella ajoharjoitusta/-tuntia eteenpäin tilanteen mukaan.

Mikäli ajon aikana tapahtuu jotakin yllättävää tai ajopainetta lisäävä tilanne, rauhoita ilmapiiri, ottakaa hengähdystaukoa. Kun tilanne on ohi/rauhottunut käykää se yhdessä läpi ja miettikää mitkä olivat siinä tilanteessa laukaisevat tekijät (aiheuttivat paineen). esim. liian vaativa ympäristö, väsymys, ei vielä riittävää ajoneuvon hallintaa, tilannenopeus, ei riittävää tilanteen hallintaa (käsitystä).

Käy palautekeskustelu aina jokaisen ajoharjoituksen/tehtävän jälkeen. Kuuntele oppilaan tuntemuksia, saat niistä omaan opettamisen kehittämiseen vinkkejä. Tunnista vaikeasti omaksuttavat asiat oman oppilaasi

kohdalla. Mieti millä keinoilla voisit paremmin viestiä kyseistä asiaa. Kysy oppilaan mielipidettä menetelmästä.

Opi hyväksymään se, että opetustapasi ei ehkä ole se paras mahdollinen. Ole nöyrä haasteen edessä. Oppilaasi on aloittanut opinnot vastuulliseksi kuljettajaksi kehitymisessä. Myös omat tietosi voivat vaatia päivittämistä.

Teemat: vastuullinen kuljettaja, turvallinen, riskejä tunnistava, ennakoiva, sujuva, sosiaalinen; joustava, muut huomioon ottava ja ympäristöä huomioiva.

Käyttäkää näitä teemoja, kun analysoitte/pohditte ajotehtävän toteutumisen onnistumista: Oliko ajaminen sosiaalista, huomioitiinko kevyttä liikennettä ja raskaiden ajoneuvojen erityispiirteitä, mitä riskejä oppilas tunnisti kussakin ajotilanteessa, oliko ajaminen taloudellista – miten näitä voisi parantaa?

Mitä tunteita ajaminen herätti oppilaassa? Entä sinussa?

Kokiko hän jo liiallista itsevarmuutta/itseluottamusta?

Mitkä asiat aiheuttivat epävarmuuden tunteita?

Kokiko hän, että muut eivät toimineet sääntöjen mukaan? Miten käsitelitte tätä asiaa?

Tuliko sadatteluja?

Mitä riskejä/riskitilanteita hän havaitsi? Jos hän ei havainnut niin mistä tämä johtui? Miten voisit korostaa näiden merkitystä osaamisessa?

Käyttäkää osa-alueiden itsearvioinnin ja reflektoinnin esimerkkikysymyksiä apuna keskusteluissa.

Kannattaa muistaa, että ajokilometrit tuovat mukanaan varmuutta, mutta ne eivät selitä tilanteita/sisältöjä/tapahtumia. Opettajan ja oppilaan tulee käsitellä tapahtumat yhdessä keskustellen. Vain siten tapahtuu tietoinen oppiminen, joka on tavoitteen suuntaista.

Aluksi opettajan on hyvä suunnitella ajoreitit. Siten pystyt varmistamaan, että ne sisältävät juuri niitä osa-alueita, jotka teillä ovat harjoittelun kohteina. Samoin pystyt varmistamaan sen, että reitit eivät ole liian vaativia vielä oppilaan osaamistasolle.

Kun oppilaan ajovarmuus on kehittynyt, voit antaa hänen suunnitella reittejä valitsemiinsa kohteisiin. Onnistuneiden reittien jälkeen voitte valita pidemmällä olevan kohteen. Tämän kohde voi olla esimerkiksi 100 km päässä. Anna oppilaan itse suunnitella reitti ja mahdolliset taukopaikat. Esimerkiksi paluuta varten hän voi miettiä vaihtoehdoisen reitin. Onko reiteillä mahdollisesti liikennerruuhkaa tietyinä aikoina, haastavia olosuhteita, tietöitä jne. Pidemmällä oleville kohteille ajaminen havainnollistaa vireystilan merkitystä turvallisuudelle ja riskien välttämiseksi. Tässä yhteydessä voi ottaa esille sisäisten riskien merkittävyyden ja niiden välttämisen. Kts. oman toiminnan hallinta.

Heti kun perusajaminen on kunnossa, ottakaa kohteeksi eri nopeusalueet. Huomioikaa nopeusalueelta toiselle siirtyminen ja siinä liikenteen sujuvuus ja turvallinen toimintatapa. Kun yli 60 km/h nopeusalueet ovat hallinnassa ottakaa kohteeksi moottoritiellä ajaminen. Käykää läpi keskustellen mitä osaamista moottoritiellä ajaminen vaatii. Mitä erityisiä riskejä sisältyy sinne? Miten liitytään sujuvasti muita häiritsemättä, mutta omaan ajamisen tasoon nähden turvallisesti moottoritielle? Ajaminen liikennevirrassa mitä se vaatii? Turvallinen etäisyys muihin. Hallittu ohittaminen moottoritiellä. Mitä vaaranpaikkoja siihen liittyy? Moottoritieltä poistuminen. Miten toimit silloin? Miten sopeutat vauhdin? Milloin vaihdat poistumiskaistalle ja missä? Mitä jos ajoneuvo rikkoutuu kesken moottoritiellä ajamisen – mitkä ovat toimenpiteet?

Keskustelkaa erityisesti näiden ajotehtävien jälkeen, miten oppilas ymmärsi, havaitsi ja sopeutti toimintaansa riskitilanteissa? Mitä tulisi kehittää/mihin keskittyä? Miltä suurempi ajonopeus tuntui oppilaasta? Oliko ajoneuvon liikesuunta ja nopeus koko ajan hallinnassa oppilaalla? Kokiko opettaja myös samoin?

Pimeys, sade, liukas, sumu, voimakas auringonpaiste

Ota huomioon vaikeat olosuhteet ajoharjoittelussa, vaikka pakollinen riskikoulutus käsitteleeekin näitä asioita. Mikäli ajoharjoittelu tapahtuu syksyllä tai talviaikaan on vaikeat olosuhteet luonnollisesti läsnä opetuksessa. Ajoharjoittelussa kannattaa käsitellä ajoneuvon käyttäytymistä eri olosuhteissa ja liukkaudessa. Miten sade, jää, vaihtelevat lämpötilat talvella, suolaus muuttavat yllättävästikin renkaiden pitoa ja jarrutusmatkaa sekä miten käyttää vaihteita/nopeuksia/kiihdyttämistä näissä olosuhteissa.

Pimeällä ajaminen ja sumussa ajaminen vaatii toisenlaista havainnointia kuin päivänvalossa ajaminen. Miten käytät ajoneuvon valoja? Miten käytät sumuvaloja? Pystytkö havaitsemaan jalankulkijat? Mitä tämä vaatii ajonopeudelta? Miten huomioit muiden ajoneuvojen valojen häikäisyn itsellesi? Miten huomioit omassa toiminnassasi sen toisten kohdalla? Näistä kannattaa keskustella. (<https://ajokortti-info.fi/ajokortin-hankkiminen/ajokorttiopetuksen-tuntimaarat-ja-sisalto>)

Yhden merkittävän riskin liikenteessä aiheuttaa myös voimakas auringonpaiste. Kirkas auringonpaiste voi sokaista kuljettajan. Kesällä Suomessa tämä on myös illalla mahdollista, kun aurinko on jo matalammalla. Silloin se on usein juuri kuljettajan näkökentässä. Varautumalla aurinkolaseilla ja auton häikäisylippaa käyttämällä voit vähentää häikäistymisen riskiä. Lisäksi nopeutta kannattaa vähentää, jotta on aikaa reagoida, mikäli häikäisy yllättää. Myös tästä kannattaa keskustella oppilaan kanssa.

Muista, että sinulla on 3 vuotta aikaa harjoitella yhdessä oppilaan kanssa ajamista. Mitä pidemmän ajan käytät opettamiseen sitä useamman eri vuodenaikaa ja olosuhdetta ehditte ohjatusti käymään läpi.

Etsikää eri tyyppisiä kaupunkiympäristöjä, eri liikennetiheyksiä. Huomioikaa bussikaistat, raitiovaunut, tasoristeykset, eri jalankulkija- ja pyöräilijäryhmät kuten rullaluistelijat, rullahiihtäjät, leijulautailijat jne.

VALMIINA AJOKOKEESEEN?

Milloin oppilas on valmis menemään ajokokeeseen? Tämä on aina yksilöllistä. Ohessa muutamia perustarkistuksia.

- Oppilas tietää ja osaa käyttää ajoneuvon hallintalaitteita.
- Ajoneuvon käsittely on niin sujuvaa, että oppilas ei joudu katseellaan etsimään hallintalaitteita ajaessaan.
- Oppilas tunnistaa/tietää missä auton etu- ja takakulmat liikkuvat käännoksissä. Auton käännökset ovat sujuvia ja etäisyys on hallinnassa.
- Havainnointi on ennakoivaa ja aktiivista. Tarkkailee tausta- ja sivupeilejä jo rutiininomaisesti.
- Tunnistaa näkemäesteet ja osaa varautua niihin nopeutta hidastamalla ja suuntaamalla tarkkaavaisuuttaan.
- Tiedostaa kuolleen kulman ja huomioi sen aina. Kuolleen kulman tarkistus ei vaikuta ajamisen ja ajolinjan vakauteen.
- Kaistanvaihtotilanteet ovat sujuvia ja turvallisia.

- Viestii loogisesti ja johdonmukaisesti muille aikomuksistaan suuntamerkillä, nopeudella ja ajolinjoilla.
- Tunnistaa selkeästi riskiä sisältävät tilanteet liikenteessä. Pystyy kertomaan niistä.
- Ajolinjat ovat loogiset, oikeat ja turvalliset niin suoralla ajaessa, kaistan vaihdoissa kuin ryhmittymisessä.
- Ajaminen on niin sujuvaa, että nopeudensäätely toimii.
- Tilannenopeudet ovat oikeat ja oppilas huomioi myös ajokelin vaikutuksen.
- Vaihteiden käyttö on sujuvaa.
- Etäisyydet toisiin ajoneuvoihin ovat turvallisia.
- Liittymiset ja poistumiset moottoritiele tai vastaavalle ovat turvallisia ja joustavia.
- Liikenneympäristön lukeminen on ennakoivaa; tunnistaa risteykset, yksisuuntaiset, eri tietyypit ja nopeusalueet, etuajo-oikeudet.
- Liikennetilanteiden lukeminen on ennakoivaa.
- Liikenteessä eteneminen on sujuvaa ja joustavaa.
- Muiden liikkujien huomioiminen on luontevaa kaikissa tilanteissa.
- Oppilas hallitsee tunteensa liikenteessä ja ei anna niiden vaikuttaa ajamisessa suoriutumiseen.
- Ajaminen ei aja henkisesti loppuun joka kerta kun on tehty harjoitus.
- Näkee liikenteen yhteispelinä, jossa jokaisella on paikkansa ja vuoronsa.
- Oppilas ei ulkoista virhetilanteiden syytä vaan ymmärtää oman vastuunsa tilanteesta.

Kuuntele oppilasta miltä hänestä ajaminen tuntuu. Rohkaise häntä oikea-aikaisella ja rakentavalla sekä kannustavalla palautteella opetuksen aikana. Kun molemmista teistä tuntuu, että osaaminen on jo varmaa, niin varatkaa aika ajokokeeseen.

Turvallisia ajokilometrejä!